

Štekerhofs, Solvita. Tiesību zinātņu speciālistu valodas iezīmes. Recenzija. *Via scientiarum*: starptautiskās jauno lingvistu konferences rakstu krājums. 3. laidniens. Sastādītājas I. Laizāne, I. Znotiņa. Ventspils, Liepāja: Ventspils Augstskola, Liepājas Universitāte, 2016, 161.–163. lpp.

Solvita ŠTEKERHOFA (Ventspils Augstskola)

TIESĪBU ZINĀTŅU SPECIĀLISTU VALODAS IEZĪMES

Recenzija

Cīrule, Ilze. Tiesību zinātņu speciālista valoda profesionālajā komunikācijā. *Vārds un tā pētīšanas aspekti*: rakstu krājums, 19 (2). Red. kolēģijas vadītāja Benita Laumane. Krājuma atb. red. Linda Lauze. Liepāja: LiePa, 2015, 32. – 40. lpp. ISSN 1407-4737

Liepājas Universitātes Humanitāro un mākslas zinātņu fakultāte jau divdesmit vienu gadu organizē starptautisku zinātnisku konferenci „Vārds un tā pētīšanas aspekti”, kurā nolasītie referāti tiek publicēti ar tādu pašu nosaukumu izdotā zinātnisko rakstu krājumā. Latviešu valodniecībā, šķiet, šis ir vienīgais rakstu krājums, kas sasniedz divdesmit gadu sliekšni. Krājums ieņem nozīmīgu vietu latviešu valodniecībā ne tikai ar latviešu valodniecībā nozīmīgu personību publikācijām, bet arī ar jauno valodnieku pirmajiem darbiem. Krājumā ir pārstāvētas visas valodniecības nozares un apakšnozares, tajā skaitā lietiskā valodniecība, pie kuras pieskaitāms Ilzes Cīrules raksts „Tiesību zinātņu speciālista valoda profesionālajā komunikācijā”.

Juridiskā valoda un tās funkcionēšanas pētniecība ir aktuāla latviešu valodniecībā. Līdz šim latviešu tiesību zinātņu speciālistu valoda galvenokārt aplūkota dažādās ar tiesību zinātņi saistītās publikācijās (Švarcs 2010, Vincovskis 1999) un plašākos darbos, kas paredzēti tiesību zinātņu studentiem (Broka, Džohansens 2010). 20. gadsimta 60. gadu beigās Līna Birziņa publicēja divus rakstus par juridiskās valodas izkopšanu (Birziņa 1966, Birziņa 1967).

Šis ir otrais raksts, kurā autore pievērsusies juridiskajai valodai kā īpatnējai valodas parādībai – iepriekšējais pētījums publicēts 2008. gadā (Cīrule 2008). Raksta garums ir deviņas lappuses, ieskaitot avotu un literatūras sarakstu un kopsavilkumu angļu valodā. Raksts strukturēts loģiski, taču bez precīzāka dalījuma nodaļās, nobeigumā norādīti pētījuma secinājumi uzskaitījuma formā. Aplūkotajā pētījumā autore uzsver tiesību zinātņu speciālistu komunikācijas pamatuzdevumu, norādot ticamas, viegli uztveramas svarīgas informācijas nozīmi nozares speciālistu valodā. Par raksta mērķi ir

izvirzīta tiesību zinātņu speciālistu runātās un rakstītās valodas izpēte komunikācijā ar sabiedrību, un centieni atklāt, cik efektīva ir šāda komunikācija. Autore, apkopojot vairāku tiesību zinātņu speciālistu (Tamāras Gubajevas, Alberta Pigolkina, Borisa Spasova, Vladimira Isakova) izvirzītās tiesību zinātņu speciālistu valodas iezīmes, akcentē piecas galvenās profesionālās komunikācijas iezīmes: **oficiālums, vienkāršība, skaidrība, saprotamība un pareizums**. Pietrūkst I. Cīrules personīgā vērtējuma un analīzes, šeit ļoti būtu noderējuši valodas materiāla piemēri.

Ilzei Cīrulei ir labi izdevies apkopot dažādu nozares zinātnieku atzinumus par to, kādam būtu jābūt juridiskajai valodai¹, diemžēl pētījumā neradu atbildi uz darba mērķi norādīto, kāda ir šī tiesību zinātņu speciālistu valoda profesionālajā komunikācijā. Šo vēlamu, bet ne esošo norāda arī I. Cīrule pati: „Kādi valodas līdzekļi jāizmanto, kā ir jāuzraksta teksts tiesību zinātņu speciālistam, lai to varētu uzskatīt par **skaidri**² un saprotami uzrakstītu?” (Cīrule 2015, 37). Tas liek domāt, ka sākotnēji pētījuma autore bija domājusi uz šo jautājumu paraudzīties no cita skatpunkta, bet, apkopojot teorētiskos materiālus, kaut kāda iemesla dēļ palikusi pie vēlamās, nevis esošās tiesību zinātņu speciālistu valodas.

Ņemot vērā, ka I. Cīrule galvenokārt izmantojusi literatūru krievu valodā, norādītie citāti ir pašas autore brīvs tulkojums latviešu valodā. Ar tulkojumiem, kuros parādās valodas materiāla piemēri vai kādas noteiktas sintaktiskas konstrukcijas, ir jāuzmanās, jo tas, kas ir attiecināms uz krievu valodu, var nebūt attiecināms uz latviešu valodu. Šajā gadījumā raksta autore citē T. Gubajevas veidotos norādījumus, kuros teikts: „3) nav ieteicams lietot daudzus apzīmētāja palīgteikumus vienu aiz otra, kā arī lietvārdus ģenitīva locījumā, piemēram, *klāt neesošā sieva, bērna māte* utt.” (Cīrule 2015, 39). Šeit otrajā piemērā *bērna māte* ir lietots ģenitīvs, lai norādītu piederību.

Raksta valoda atbilst zinātniskajam valodas stilam, taču būtu vietā neliels komentārs par 34. lpp. lietoto vārdu savienojumu *masu saziņas līdzekļi*. Gribētos, lai rakstā tomēr tiktu lietots LZA TK apstiprinātais termins *plašsaziņas līdzekļi*.

Aplūkotais temats ir interesants un joprojām līdz galam neizpētīts, tāpēc atliek vien cerēt, ka I. Cīrule turpinās darbu pie iesāktā materiāla, papildinot to ar reālu tiesību zinātņu speciālistu valodas materiālu, tādējādi secinot, cik lielā mērā vēlamie kritēriji īstenojas praksē.

¹ Pasvītrojums mans – S. Š.

² Citātā saglabāts oriģināla izcēlums.

Bibliogrāfija

Birziņa 1966 – **Birziņa, Līna**. Izkopsim juridiskos izteicienus un terminus. *Latviešu valodas kultūras jautājumi*, 2. laidziens. Rīga : 1966, 65. – 70. lpp.

Birziņa 1967 – **Birziņa, Līna**. Turpināsim sarunu par juridiskiem terminiem un izteicieniem. *Latviešu valodas kultūras jautājumi*, 3. laidziens. Rīga : 1967, 100. – 105. lpp.

Cīrule 2008 – **Cīrule, Ilze**. Juridiskais teksts, tā valoda : [referāts 10. starptautiskajā zinātniskajā konf. „Sabiedrība un kultūra” Liepājas Universitātē (2007. g. 26.–27. apr.)] *Sabiedrība un kultūra*, 10.[sēj.] (2008), 478.–483.lpp.

Cīrule 2015 – **Cīrule, Ilze**. Tiesību zinātņu speciālista valoda profesionālajā komunikācijā. *Vārds un tā pētīšanas aspekti* : rakstu krājums, 19 (2). Red. kolēģijas vadītāja Benita Laumane. Krājuma atb. red. Linda Lauze. Liepāja : LiePa, 2015, 32. – 40. lpp.

Broka, Džohansens 2010 – **Broka, Baiba, Džohansens, Stīvens**. *Juridisko tekstu rakstīšana un analīze* : mācību līdzeklis tiesību zinātņu studentiem. 4. papild. izd. Rīga : Tiesu namu aģentūra, 2010.

Švarcs 2010 – **Švarcs, Ludvigs**. Valoda kā izteiksmes līdzeklis jurisprudencē : [par organizācijas „ELSA Latvija” rīkoto juristu diskusiju par valodas nozīmi jurisprudencē]. *Jurista Vārds*, Nr. 19 (2010, 11. maijs), 11. lpp.

Vincovskis 1999 – **Vincovskis, Egils**. Par pareizu un loģisku juristu un likumdevēju valodu : [par terminu precizitāti]. *Latvijas Vēstnesis*, 1999, 28. okt. 3. lpp.